

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Δ΄. - ΤΕΥΧΟΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1881

Οὐκ ἔστι παρὶς τούτου δι' ἑαυτοῦ ἰδιόγραφον
βουλόμενος ἢ παρὶ παιδείας καὶ αὐτῶν καὶ
τῶν αὐτῶν ἐπιπέων. (Πλάτ. Θεάγρας.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1881

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

καὶ ἂν ἦ θά καταδιωχθῆ, ἵνα ἀναγκασθῆ νὰ προσέλθῃ ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ ἰσχύοντος πολιτικοῦ τῆς ἡμέρας, ἄλλως ζητεῖται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐπὶ πίνικι· τὸ δὲ μέγιστον κακὸν ἐστὶν ὅτι εἰς πάντα ταῦτα συμπαρομαρτεῖ καὶ ἡ ἀχαριστία τῶν γονέων. Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν καταστάσει δύναται νὰ ἐκπληρωσῆ ὁ δημοδιδάσκαλος τὸ ἱερὸν αὐτοῦ καθήκον κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς συνειδήσεώς του καὶ τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ὑπηρεσίας; Ἄν λοιπὸν δὲν ἐξευρεθῶσιν οὐχὶ σοφοί, ἀλλὰ κατάλληλοι καὶ ἐφαρμοσίμοι Νόμοι πρὸς ὅλως εἰδικὴν διοίκησιν ἐξασφαλίζοντες τὴν μονιμότητα καὶ ὑπαρξίν τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τὴν ἐπαύξησιν τῆς γλίσχρου μισθοδοσίας των, οὐδὲν ὑγιὲς θέλει κατορθῶθῆ· τὰ δὲ παρὰ τοῦ Νόμου ἐπιτρεπόμενα διδασκτρα, δὲν πληρόνονται καὶ μετὰ τὴν ἐπίμονον ἀπαίτησιν τῶν διδασκάλων πρὸς εἰσπραξίν αὐτῶν. Ὁ νέος περὶ τῶν Διδασκαλείων Νόμος βελτιώνει πῶς τὴν θέσιν τῶν ἐξ αὐτῶν ἐξερχομένων διδασκάλων, ἀλλὰ μὴ ἔχων ἀναδρομικὴν δύναμιν δὲν βελτιώνει καὶ τὴν τῶν παλαιῶν. Σκληρὸν δὲ βεβίωσ· θὰ ἦτο νὰ ὑπηρετῆ τις ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος εὐδοκίμως, νὰ φθείρῃ τὴν νεότητά του εἰς τὸ μονότονον καὶ ἐπίμοχθον τοῦ διδασκάλου ἔργον, νὰ ἀπολέσῃ καὶ τὸ πολυτιμότερον, τὴν ὑγίαν του, ὡς ἐκ τοῦ ἐπαχθοῦς τούτου ἐπαγγέλματος καὶ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν δημοτικῶν διδασκτῆριων, ὅπως μὴ ἀσεβῆσῃ εἰς τὰς διατάξεις τῶν προϊσταμένων τῆς ὑπηρεσίας καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ συνείδησιν, πρὸς ἀνταμοιβὴν δὲ ὅλων τούτων νὰ ριφθῆ τέλος εἰς τὰς ὁδοὺς! Ὅποια ἀχαριστία!

Ἐν Κορώνῃ, μηνὶ Νοεμβρίῳ 1881.

Γ. ΚΟΥΚΕΑΣ

ἀρχαῖος δημοδιδάσκαλος.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1878-1879.

(Ὅρα συνέχειαν εἰς τὴν σελ. Ζ' καὶ Η' σελ. 238).

Ἡ εἰδικὴ Συνέλευσις τῆς 18 Ἀπριλίου 1879.

Κατ' αὐτὴν ὁ κ. Μιλτ. Βρατσάνος λαβὼν τὸν λόγον ἐν ἀρχῇ παρατηρεῖ, ὅτι ἐν ταῖς γενομέναις συζητήσεσιν ἐδείχθη σύγχυσις ὀνομάτων καὶ πραγμάτων, προσελθεῖσθαι ἴσως καὶ ἐκ τῆς ἀοριστίας καὶ γενικότητος τῶν θεμάτων. Κύριοι τινες συνέχουν τοὺς τρόπους τοῦ διδασκτικοῦ πρὸς τὰς μεθόδους καὶ ταύτας πρὸς τὰ διδασκτικὰ μέσα καὶ περιέπλεξαν θέματα ἐπι-

στημονικῶς κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων. Διὰ τοῦτο ὁ κ. Βρατσάνος ὀρίζει τί ἐστὶ τρόπος, τί μέθοδος, τί δακτικά μέσα, φρονῶν ἀναγκαῖον νὰ διακριθῇ ἡ σημασία τῶν λέξεων πρὸ τῶν πραγμάτων.

Διὰ βραχέων δ' ἔπειτα ὁμιλεῖ περὶ τῶν τρόπων ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ περὶ τοῦ συνδιδασκτικοῦ, τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ καὶ τοῦ μίκτου, καὶ ἐκτίθησι τὰς ἀρετὰς καὶ ἐλλείψεις τούτων. Μερικεύων δὲ τὸν λόγον, καὶ ἀποκλείων τὸν καθαρῶς ἀλληλοδιδασκτικόν, ἐξαρτᾷ τὴν χρῆσιν καὶ ἐφαρμογὴν ἑκατέρου τῶν ἄλλων δύο 1) ἐκ τῆς πληθύος τῶν μαθητῶν, 2) ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτῶν 3) ἐκ τῆς εἰς τμήματα διαιρέσεως αὐτῶν, 4) ἐκ τοῦ ποιοῦ καὶ ποσοῦ τῶν μαθημάτων καὶ ἐξ ἄλλων. Ἵνα εὐδοκιμήσῃ ὁ συνδιδασκτικὸς τρόπος κάλλιον, πρέπει τὸ σχολεῖον (ἢ ἡ τάξις) ἢ ὑφ' ἑνὸς μόνου διδασκάλου διδασκομένη νὰ περιέχῃ 25-40 μαθητὰς, νὰ μὴ διαιρεῖται εἰς πολλὰ τμήματα, διότι τότε καὶ ἡ ἐποπτεία καὶ ἡ διδασκαλία εἶναι ἀτελής, τὸ δὲ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων καὶ κατὰ τὸ ποῖον καὶ κατὰ τὸ ποσὸν νὰ μὴ ᾔηται ἐξωγκωμένον.

Ὅταν δὲ οἱ μαθηταὶ, ὑπερβαίνωσι τοὺς 40 τότε εἶναι χρεῖα βοηθοῦ τοῦτο παραγγέλλεται ὑπὸ πάντων τῶν παιδαγωγῶν καὶ εἰς αὐτὸ συμφωνοῦσι καὶ οἱ τοῦ μίκτου ὁπαδοί. Ἐάν δὲ ἐν τῷ μίκτῳ τρόπῳ χρῶνται βοηθοὶ τοῖς μαθηταῖς τῶν ἀνωτέρων τάξεων, τοῦτο εἶναι ἔργον ὑφιστάμενης ἀνάγκης· ἔπειτα οἱ μαθηταὶ οὗτοι δὲν ἔχουσι κύριον ἔργον τὸ διδάσκειν, ἀλλὰ τὸ συνεπιτηρεῖν καὶ προσέχειν τοῖς μαθηταῖς τῶν κατωτέρων τάξεων, τοῦ διδασκάλου ἀπασχολουμένου εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀνωτέρων. Τοιούτους δὲ μεταχειρίζονται ἐν Ἑλβετίᾳ τοὺς καλουμένους élèves-végents καὶ ἐν Γερμανίᾳ ἐνίοτε ἐλλειπόντων τῶν κυρίως διδασκάλων. Μαθητὰς δὲ βοηθοῦντας τῷ διδασκάλῳ ἐν ἐργασίαις τισὶ τοῦ σχολείου μεταχειρίζονται ὡσχύτως ἐν Γερμανίᾳ καὶ μάλιστα, ὅταν τὸ σχολεῖον περιέχῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ πολλὰ τμήματα. Θεωρεῖ δὲ τέλος τὴν διαφορὰν οὐχὶ μεγάλην μεταξὺ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου τρόπου.

Δὲν εἶναι ὁμοίως, εἶπε, ταῦτα λέγων, ἐναντίος τοῦ συνδιδασκτικοῦ τρόπου θέλει μάλιστα νὰ εἰσαχθῇ οὗτος πανταχοῦ τῶν σχολείων τοῦ κράτους. Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ εἰσαχθῇ δι' ἑνὸς διατάγματος, εἰ μὴ κατὰ μικρὸν καὶ μετὰ προσοχῆς, προεξομαλιζομένης τῆς ὁδοῦ. Κρίνει δὲ ἀναγκαῖον νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ τρόπος οὗτος δὲν δύναται προσηκόντως νὰ λειτουργήσῃ στερούμενος μεγάλου προσωπικοῦ. Ἐπικρίνει δὲ τοὺς ἀναγνόντας τοὺς ξένους νόμους, χωρὶς πρότερον νὰ διακρίνωσι τὸ ἔργον τῆς ἀνάγκης, ἀπὸ τοῦ τί δὲν γίνεσθαι· ἔπρεπε δὲ νὰ ἀναφέρωσιν τοιαῦτα Γερμανικὰ σχο-

λετα, ἐν οἷς 80,100,120 μαθηταὶ διδάσκονται ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὄφ' ἑνὸς μόνου διδασκάλου, ὅπως ἐξελεγχθῆ ἡ ἀλήθεια.

Πρέπει, λέγει, τὸ Κράτος νὰ ἐξοδεύῃ διὰ τὴν ὀργανώσιν καὶ τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν. Ἡ Σιζωλία ἔχει 2,800,000 κατοίκων καὶ ἐξώδευσε κατὰ τὸ 1877 16,000,000 φράγκων διὰ τὴν δημοτικὴν τῆς ἐκπαίδευσιν, ἡ δ' Ἑλβετία 2,780,000 κατοίκων, καὶ ἐξώδευει 40,445,367 φράγκων ἢ τοὺς πρὸς ἴσον πρὸς τὸν στρατιωτικὸν τῆς προϋπολογισμὸν.

Ἰουλιῶν δ' εἶτα περὶ μεθόδων, ὑποδεικνύει τὴν μεγάλην περὶ αὐτῶν ἀσυμφωνίαν τῶν Γερμανῶν, καὶ ἐκφράζει γνώμην, ἵνα ἡ εἰσαγωγή αὐτῶν γένηται μετὰ περισκέψεως. Λέγει δέ, ὅτι μέγιστος ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας εἶναι ὄχι ἡ ἄγνοια, ἀλλ' ἡ πλάνη. Θεωρῶν δὲ ἀνώτερον τῆς καλῆς μεθόδου τὸν καλὸν καὶ ἐκπαιδευτὸν διδάσκαλον, ἐξετάζει ἐπιστημονικῶς τὰ μέσα, δι' ὧν δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ ὁ σκοπὸς τῆς ἐκπαίδευσως. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀριθμῶν τὰς πολλὰς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ μεθόδους, διαλαμβάνει ἰδίως περὶ τῆς ἐποπτικῆς, καὶ καταλέγει τὰς ἀσυμφωνίας τῶν παιδαγωγῶν περὶ τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας αὐτῆς. Παραδείγματα ἱστορικὰ ἐκ τοῦ βίου τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς τοιαύτης μεθόδου προσάγονται, ἵνα δείξωσιν, ὅτι καὶ ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ ἐδίσταζε περὶ τῆς φύσεως τῆς μεθόδου ταύτης. Ἡ μέθοδος αὕτη, ἵνα καρποφορήσῃ δὲν πρέπει νὰ περιορίζηται εἰς τὰς ἐκ τῶν αἰσθησῶν προερχομένας γνώσεις, ἀλλὰ νὰ ἐπεκτείνηται καὶ εἰς ἐκεῖνας αἰτινες δὲν ἔρχονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Ἄν, λέγει, τὴν ἐποπτικὴν ταύτην διδασκαλίαν περιορίσωμεν εἰς τὰ ὕλικά μόνον πράγματα, εἶναι φόβος μὴ εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἐνσταλάξωμεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν παιδῶν ὑλιστικὰς τάσεις καὶ καταστήσωμεν τὴν νεολαίαν τῆς πατρίδος ἀδιάφορον πρὸς πᾶσαν εὐγενῆ καὶ ὑψηλὴν ἰδέαν, κλονίζοντες ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἑλληνοπαίδων τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, τὴν πίστιν καὶ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν οἰκογένειαν ἀγάπην.

Ἐξετάζων ἔπειτα τί εἶναι καὶ τί πρέπει νὰ ᾔηται ἡ δημοτικὴ παιδεία, ζητεῖ νὰ χαραχθῶσι τὰ ἀληθῆ καὶ γνήσια ὅρια αὐτῆς ἀπὸ τῆς μέσης. Διηγρῶν δὲ τὰ μαθήματα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἐξετάζει εἰς τί πρέπει νὰ ἀφορᾷ ὁ δημοδιδάσκαλος διδάσκων τοὺς μαθητὰς του. Θέλει δέ, ἵνα οἱ μαθηταὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀπολυόμενοι ὧσιν ἱκανοὶ νὰ συνεχίσωσιν αὐτοὶ τὴν ἐκπαίδευσίν των, καὶ μόνοι των νὰ παιδαγωγῶσαι καθ' ἅπαντα τὸν βίον.

Ἄλλ' ἵνα γένηται τοῦτο δὲν παραδέχεται τὸν ἐν χρήσει τρόπον τῆς διδασκαλίας, ὁ παῖς δὲν πρέπει νὰ διδάσκηται παίζων· οὐδὲν ἔμμονον μά-

θημα δύναται νά παραχθῆ διὰ τῆς παιδείας. Τὸ δημοτικὸν σχολεῖον πρέπει νά ἦναι ὁ τόπος, ἐνθα ὁ μαθητὴς ἀπὸ τῆς τρυφερωτάτης ἡλικίας πρέπει νά συνεθίσθῃ εἰς τὸν κόπον καὶ τὴν ἐργασίαν, Ἡ ἡμέρα, λέγει, καθ' ἣν ὁ ἀγὼν καὶ ὁ κόπος θὰ λείψωσιν ἐκ τῶν σχολείων, ἡ ἡμέρα αὕτη θὰ ἦναι δυστυχὴς διὰ τὴν κοινωνίαν καὶ ἀποφράς διὰ τὴν πατρίδα. Ἡ κοινωνία, ἣτις ἔλαβε τὴν ἔξιν νά μὴ κοπιᾷ ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, θὰ καταστῆ ἀφόρητος καὶ θὰ ἦναι ἐπιρροπῆς ἐνθεν μὲν εἰς τὴν ἀναρχίαν, ἐνθεν δὲ εἰς τὸν δεσποτισμὸν. Δι' αὐτὸ σπουδαίως σήμερον ἐργάζονται ἐν Γερμανίᾳ πρὸς κατάργησιν τῶν νηπιαγωγείων, ὡς τόπων παιδείας.

Συγκεφαλαίων δὲ τὰ εἰρημένα καὶ τὸν δίκαιον τῶν ἀρχαίων δημοδιδασκάλων πλέκων ἐπαινον, θεωρεῖ αὐτοὺς ἱκανοὺς ἔτι (δι' εὐκόλου τινὸς βελτιώσεως) νά διδάσκωσι καὶ ποδηγετῶσι τὴν ἑλληνικὴν νεότητα. Καταλήγει δὲ τὸν λόγον τοῦ διὰ τῶν ἐξῆς. «Ἐπὶ τὰ ἔργα λοιπόν' ἄς μὴ ζητῶμεν νά καταστρέψωμεν τὸ ὑπάρχον, διότι δὲν ἔχομεν μὲ τί νά τὸ ἀντικαταστήσωμεν, ἀλλ' ἄς προετοιμάσωμεν τὸ καλόν, τὸ μέλλον νά συμπληρώσῃ τὸ ἑλλιπές. Εἶναι δὲ περιττὸς ἕως τότε ὁ πολὺς λόγος ἀναφοραὶ δὲ καὶ προτάσεις εἰς τὴν κυβέρνησιν εἶναι καὶ ἄσκοποι καὶ περιτταί' ὁ σύλλογος οὗτος, ὁ τοσαύτας ἐγκλείων ἱκανότητας καὶ οἰονεὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους ἐκπροσωπῶν δὲν μετετρέπη ἀκόμη, χάρις τῷ Θεῷ, εἰς δημοτικὸν ἢ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον διὰ νὰ ἐκφράζῃ εὐχὰς καὶ παρακλήσεις εἰς τὰς κατὰ καιροὺς κυβερνήσεις.»

Ἐν τῇ εἰδικῇ συνελεύσει τῆς 24ης Ἀπριλίου 1879 ὁ κ. Ἀναστασίου ἀνέγνω διατριβὴν, ἣς ἡ περίληψις ἔχει ὡς ἐξῆς : Ἀνεκεφαλαίωσε τοὺς ἄχρι τοῦδε ὁμιλήσαντας ἐπὶ τῶν ζητημάτων, διήρσε δὲ τούτους εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς παλαιᾶς μεθόδου καὶ τοὺς κατ' αὐτῆς εἰπόντας, ἀπέδειξεν ὅτι καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι συμφωνοῦσι ὡς παραδεξάμενοι κατ' ἀρχὴν τὴν συνδιδασκτικὴν ὡς τὴν τελειοτέραν, ἀνέγνω περιχοπὰς ἐκ τῆς ταχυμαθητικῆς τοῦ μακαρίτου Κοκκῶνη καὶ ἐκ τοῦ ὁδηγοῦ τοῦ κ. Κωνσταντινίδου ἵνα ἀποδείξῃ ὅτι καὶ οὗτοι τὴν συνδιδασκτικὴν συμβουλεύουσιν, ὅταν ὁ καιρὸς φανῇ ἀρμόδιος πρὸς εἰσαγωγὴν ταύτης. Συνεπέρανε δὲ διὰ τῆς ἐξῆς προτάσεως, ἣν ὑπέβαλεν εἰς ἐπιψήφισιν.

«Νά συσταθῇ ἐπιτροπεία ἐκ δέκα μελῶν, 5 δημοδιδασκάλων, 3 ἑλληνοδιδασκάλων καὶ 2 καθηγητῶν, ἣτις νά ἐξετάσῃ ἀμφοτέρω τὰ συστήματα κατὰ πόσον ταῦτα ἐπιτυγχάνουσιν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτῶν καὶ εἶτα ἡ ἐπιτροπεία αὕτη νά ἐξενέγκῃ τὸ πόρισμα τῆς μελέτης καὶ τῶν σκέψεων τῆς, ὅπως συζητηθῇ τοῦτο ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῶν ἐταί-

ρων.» Οί κκ. Μιλ. Βρατσάνος καὶ Π. Ραζῆς ὑποστηρίζουσι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Ἀναστασίου. Ὁ κ. Οἰκονόμος ἀντιλέγει· δεῖσι ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη δὲν δύναται, εἶπε, νὰ γνωματεύσῃ ἐπὶ ζητήματος ἐπιστημονικοῦ, οἷον εἶνε τὸ ὑπὸ συζήτησιν· ὁ κ. Πάνος λέγει ὅτι ὁ κ. Ἀναστασίου παρεξήγησε τὴν ὁμιλίαν του, δι' ἧς ἀνεγνώρισε μὲν τὴν ὑπεροχὴν τῆς συνδιδασκαλικῆς μεθόδου, ἀλλὰ θεωρεῖ ταύτην ἀνεφάρμοστον ὡς ἔχουσι νῦν τὰ τῶν δημοδιδασκάλων διὸ ἐζήτησε βαθμιαίας μεταρρυθμίσεις καὶ βελτιώσεις. Ὁ κ. Α. Σακελλάριος λέγει ὅτι μέθοδος μικτὴ δὲν ὑπάρχει ἐν χρήσει ὡς καὶ ὁ κ. Κωνσταντινίδης ὁ τοῦ Ὁδηγοῦ συντάκτης τοῦτο ὁμολογεῖ. Ἀφοῦ λοιπὸν εἶπε, τοιαύτη μέθοδος δὲν ὑφίσταται, πῶς θέλει γείνει ἡ σύγκρισις; Ὁ κ. Παπαδημητρακόπουλος λαβὼν τὸν λόγον εἶπεν· Οἱ προτείναντες τὴν σύστασιν ἐπιτροπείας εὐρίσκονται εἰς πλάνην, διότι τί δύναται νὰ πράξῃ αὕτη; Νὰ ἐξετάσῃ καὶ ὑποδείξῃ εἴτι καλὸν ὑπάρχει εἰς τὴν νέαν μέθοδον, καὶ εἴτι κακὸν, ἵνα τοῦτο μὴ ἀποδεχθῶμεν. Φρονεῖ, εἶπεν, ὅτι ὁ καιρὸς τῶν ὁδηγῶν παρῆλθε. Ἀνάγκη νὰ μορφώσωμεν διδασκάλους, πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς μεθόδου· ἀδύνατον δὲ νὰ μορφωθῶσι τοιοῦτοι, ἂν μὴ διδαχθῶσιν ὑπὸ διδασκάλου. Ἡ προτεινομένη ἐπιτροπεύα, ἐκτὸς πρακτικῶν τινῶν καὶ τυπικῶν, ἐπιστημονικὰ πράγματα δὲν δύναται νὰ ἐξετάσῃ καὶ διὰ τοῦτο μάταιον νομίζει τὸν σχηματισμὸν τοιαύτης ἐπιτροπείας. Ὁ κ. Γεννηματᾶς λέγει ὅτι ἐν Ἀθήναις ὑπάρχουσι σχολεῖα καὶ δημοσυντήρητα καὶ ἰδιοσυντήρητα, ἐν οἷς λειτουργεῖ ἡ μικτὴ μέθοδος ὑπάρχουσι δὲ καὶ δύο σχολεῖα κατὰ τὸ νέον σύστημα, ἐν τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου καὶ ἕτερον τῆς Κυβερνήσεως πρότυπον, ἡ συσταθησομένη λοιπὸν ἐπιτροπεύα δύναται νὰ μεταβῇ εἰς ταῦτα καὶ νὰ ἴδῃ τὰ πλεονεκτήματα τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης μεθόδου καὶ ὑποβάλλῃ τὸ πόρισμα τῶν σκέψεών της. Ὁ κ. Μανούσος ὑποστηρίζει τὴν πρότασιν τοῦ κ. Ἀναστασίου, προσθεὶς ὅτι εἰς ὅλα τὰ σωματεῖα συνιστῶνται ἐπιτροπεύαι, αἵτινες σκέπτονται περὶ διαφόρων ἀντικειμένων καὶ εἶτα ὑποβάλλουσι τὴν γνώμην των πρὸς ἐγκρισιν. Καιρὸς, εἶπε, εἶνε νὰ ἀφήσωμεν τὰς θεωρίας καὶ νὰ ἐπιζητήσωμεν πρακτικὰς καὶ ἐφαρμοσίμους ιδέας. Ὁ κ. Χ. Πούλιος ὑποστηρίζει τὴν σύστασιν τῆς ἐπιτροπείας. Ὁ κ. Σακελλάριος προστίθησιν ὅτι προκειμένου νὰ συσταθῇ τριαύτη ἐπιτροπεύα προτείνει νὰ ἀποτελῆται αὕτη ἐξ ἑταίρων εἰδότων τὸ νέον σύστημα· ὁ κ. Π. Ραζῆς λέγει ὅτι δὲν πρέπει νὰ παραγκωνισθῇ ἡ πείρα· ἄλλως ὁποῖα συζήτησις θὰ γείνη ἀφοῦ ὅλοι οἱ ἀποτελέσοντες τὴν ἐπιτροπὴν ἐκλεχθῶσιν ἐκ τῶν τοῦ νέου συστήματος; Ὁ κ. Ἀναστασίου

λέγει ὅτι αὐτῆς μικτὴν ἐπιτροπείαν ὑπεστήριξεν ἐκ δημοδιδασκάλων ἑλληνοδιδασκάλων καὶ καθηγητῶν· νὰ συνεδριάσῃ δ' ἐπανειλημμένως αὕτη καὶ συσχεψαμένη νὰ ὑποβάλλῃ τὰ πρῶσιμα τῶν σκέψεών της εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν ἐταίρων, αὕτη δὲ νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ πρακτείου. Ἐν τέλει δὲ ἡ ἐπιτροπεία πρέπει νὰ ἐξετάσῃ κατὰ πόσον εἶνε ἐφικτὴ ἡ εἰσαγωγή σήμερον τοῦ νέου συστήματος. Εἶτα ὁ κ. Παπαδημητρακόπουλος ἐρωτᾷ: Ἐπὶ τινος ζητήματος θέλει ἀποφανθῆ ἡ ἐπιτροπεία αὕτη; ἂν πράγματι ἡ συνδιδασκτικὴ πρέπει νὰ λειτουργῇ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἢ ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ; Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἔργον τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Σύλλογος ὁμοίως ἔχει ἀνάγκην νὰ γνωρίζῃ ἐπιστημονικῶς τί συμβαίνει· νομίζει δὲ, εἶπεν, ὅτι ὁ Σύλλογος θὰ εὑρεθῇ μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς, εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον εἰς ὃ καὶ σήμερον εὑρίσκεται. Ὁ κ. Ἀναστασίου ἀντέκρουσε ταῦτα εἰπὼν ὅτι εἰς τὰ πολυμελῆ σωματεῖα ἐκλέγονται ἐπιτροπεῖαι καὶ αὗται ἐξετάζουσι τὰ πράγματα, καὶ ὄχι τὰς ἐπιστημονικὰς θεωρίας, ἐπέμεινε δὲ ἵνα ἡ πρότασις τοῦ τεθῆ εἰς ψηφοφορίαν. Ὁ κ. Σακελλάριος ἐπέμεινε, ἵνα ἡ ἐπιτροπεία σχηματισθῆ ἐξ ἐταίρων εἰδικῶς σπουδασάντων τὰ παιδαγωγικά· οὗτοι δὲ νὰ προσλάβωσι καὶ ἓνα ἢ δύο τῶν τῆς παλαιᾶς μεθόδου πρὸς συνεργασίαν. Ὁ κ. Παπαδημητρακόπουλος, λέγει ὅτι ἐν Βυρῶπῃ συνιστῶνται ἐπιτροπεῖαι ἐξ ὄλων τῶν ἐπιστημόνων, προτείνονται αἱ διαφοραὶ γινῶμαι καὶ συζητοῦνται αὗται· ἀλλ' εἰς τὴν ζητουμένην ἐπιτροπείαν θέλει ἀνατεθῆ ἡ λύσις ζητήματος λελυμένου ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐχούσης εἰς πλῆρη ἐνέργειαν τὸ νέον ἐκπαιδευτικὸν ἐν τοῖς δημοτικαῖς σχολείοις σύστημα, διὸ, ἐπιλέγει, ἀποκρούει τὴν σύστασιν τῆς ἐπιτροπείας δικαιολογῶν οὕτω τὴν ψῆφόν του. Ὁ κ. Οἰκονόμος λέγει, ὅτι τὰ ἐπιστημονικὰ ζητήματα δὲν δύνανται νὰ λυθῶσιν δι' ἐπιτροπειῶν. Ὁ κ. Μ. Βρατσάνος ὑποστηρίζει, ἵνα τεθῆ ἡ πρότασις τοῦ κ. Ἀναστασίου εἰς ψηφοφορίαν. Τοῦτου γενομένου ἀπεφασίσθη «ἵνα συσταθῆ ἡ ἐπιτροπὴ ἑνεαμελῆς, ἀπαρτιζομένη ἐκ τεσσάρων δημοδιδασκάλων τοῦ »πλαιοῦ συστήματος, τεσσάρων τοῦ νέου καὶ ἑνὸς καθηγητοῦ ὡς προέδρου ἔχοντος ψῆφον. Νὰ ἐξετάσῃ δ' αὕτη τὰ δύο συστήματα καὶ νὰ »υποβάλλῃ ἐν καιρῷ τὸ πρῶσιμα τῶν σκέψεών της».

Ἐν τῇ εἰδικῇ συνελεύσει τῆς 5 Μαΐου 1879 ὁ ἀντιπρόεδρος κ. Κ. Ι. Γραμματικόπουλος εἶπεν ὅτι τὸ συμβούλιον ὑποβάλλει εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς συνελεύσεως τὴν ἐξῆς πρότασιν. «Ἐπειδὴ πρόκειται τὸν Αὐγούστον νὰ συνέλθωσιν αἱ γενικαὶ τῶν ἐταίρων συνελεύσεις, δεόν ν' ἀνα-

Ἐληθῆ ἡ ἐκλογὴ τῆς ἑνεαμελοῦς ἐπιτροπείας ἵνα ἡ γενικὴ συνέλευσις ἐκλέξῃ ταύτην». Ὅτι ὁ κ. Ἀναστασίου λαβὼν τὸν λόγον εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ εἶνε σεβαστὸν τὸ δεδρασμένον. Ἐν τίνι δὲ δικαίωματι τὸ συμβούλιον προέβη εἰς τοιαύτην ἀπόφασιν; Τοῦ συμβουλίου δικαίωμα ἦτο νὰ σκεφθῆ κατὰ ποίαν ἡμέραν καὶ ὥραν ἔπρεπε νὰ καλέσῃ τὴν εἰδικὴν συνέλευσιν πρὸς ψηφοφορίαν περὶ τοῦ τελικοῦ συμπεράσματος τῶν συζητήσεων, κατὰ τὰ προαποφασισθέντα ὑπὸ τῆς συνελεύσεως. Ἡ συνέλευσις εἶπε πρέπει νὰ προβῆ εἰς τὴν ἐκλογὴν σεβομένη τὴν ἐξουτῆς ἀπόφασιν, ἂν καὶ πολλοὶ νομίζουσιν ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη δὲν θὰ φθάσῃ εἰς πρακτικὸν ἀποτέλεσμα. Ἡ γενικὴ συνέλευσις μόνον πρόκειται νὰ δώσῃ κύρος εἰς τὰς ὑπὸ τῆς εἰδικῆς γινομένης ἀποφάσεις· αὕτη ἐξετάζει ἀκαδημικῶς τὰ ζητήματα, διότι δὲν ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον νὰ συζητήσῃ ἐν λεπτομερείᾳ. Πρόκειται ἡ ἑνεαμελὴς ἐπιτροπεὶα νὰ συζητήσῃ: «Ἐάν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου συστήματος ἀφοῦ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὴν ἐν χρήσει μέθοδον τῆς δημοτικῆς παιδείσεως τοῦ λαοῦ καὶ διὰ τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διδασκάλων καὶ ἀποφανθῆ γνώμην περὶ τῆς διδασκαλίας». Προτείνει δὲ ἵνα ἡ Συνέλευσις προβῆ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς Ἐπιτροπείας συμφώνως πρὸς τὰ πρακτικὰ τῆς παρελθούσης συνεδριάσεως.

Τῆς συνελεύσεως ἀποδεξαμένης τὴν πρότασιν τοῦ κ. Ν. Ἀναστασίου καὶ γενομένης ψηφοφορίας ἀνεδείχθησαν μέλη τῆς ἐπιτροπείας οἱ κ. κ. Θ. Παπαδημητρακόπουλος ὡς πρόεδρος, Π. Π. Οἰκονόμος, Σπ. Μωραΐτης, Βλ. Σκορδέλης, Β. Βούλγαρις, Δημ. Γραφειάδης, Γ' Τριανταφυλλίδης, Γ. Μανούσος καὶ Γ. Κωνσταντινίδης.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ προεδρεῖον ἐξέδοτο πρὸς τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπείας ταύτης τὸ προσήκον ἀγγελτήριο ἐγγράφον, ἔχον ὡς ἑξῆς.

«Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Διδασκαλικοῦ συλλόγου, ὀρμώμενον ἐκ τῆς γνώμης, ὅτι διὰ τῆς συσκέψεως ἠδύνατο νὰ σχηματισθῆ σαφὲς πρόγραμμα τῶν μεταβολῶν, αἵτινες δέον νὰ γείνωσιν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν σχολείοις τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως, προεκήρυξε πρὸ τινος χρόνου ζητήματά τινα σχετικὰ πρὸς τὸν εἰρημένον σκοπὸν καὶ προκάλεσε τὴν ἐπ' αὐτῶν συζήτησιν τῶν εἰδικῶν καὶ γενικῶν συνελεύσεων τοῦ Συλλόγου.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι κατὰ τὰς ἄρτι γενομένης εἰδικῆς συνελεύσεως ἐπεχύθη ἱκανὸν φῶς εἰς τὰ ὑπὸ συζήτησιν ζητήματα, ἀλλ' ἡ Συνέλευσις εὐσκόπον κρίνασα ἵνα πρὶν ἢ προβῆ εἰς συμπέρασμα ὀριστικὸν

ἀκοῦση καὶ τὴν ἐπ' αὐτῶν γνώμην ἀνδρῶν ὁμολογημένης περὶ τὰ τοιαῦτα ζητήματα ἐπιστήμης καὶ πείρας, ἐξέλεξεν ἐξ αὐτῶν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 5 Μαΐου 1879 ἑνεαμελῆ ἐπιτροπείαν, ἥτις συνελθοῦσα ἐπὶ τὸ αὐτὸ θέλει μελετήσῃ τὰ προκηρυχθέντα ζητήματα καὶ ἀποστείλῃ εἴτα εἰς τὸ συμβούλιον μέχρι τῆς 7^{ης} Αὐγούστου ἐκθεσιν τοῦ πορίσματος τῶν μελετῶν αὐτῆς καὶ σκέψεων.

Εὐχαρίστως ἀνακοινοῦντες ἡμῖν, ἀξιότιμε κύριε, ὅτι καὶ ὑμεῖς ἀνεδείχθητε μέλος τῆς εἰρημένης ἐπιτροπείας, πεποίθαμεν μετὰ τῆς Συνελεύσεως, ὅτι προθύμως θέλετε προσφέρει τὰ φῶτα ὑμῶν εἰς εὐδωσιν σκοποῦ μεγάλῃν ἔχοντος τὴν σπουδαιότητα.»

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Μαΐου 1879.

Ὁ Πρόεδρος

Κ. Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Κατὰ τὸ δέμηνον χρονικὸν τοῦτο διάστημα, τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἐνησχολήθη ἀνεנדότως περὶ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Συλλόγου, πρὸ πάντων δὲ πᾶσαν κατέβαλεν ἐνέργειαν, ὅπως ἐνισχυθῇ ὁ Σύλλογος ἐφέτος διὰ τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων συνδρομῶν καὶ πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Πλάτωνος» καὶ πρὸς ἐπέκτασιν τῶν ἐν γένει ἐργασιῶν τοῦ Συλλόγου. Ἐπέτυχε δὲ διὰ δραστηρίων ἐνεργειῶν τοῦ τοῦ συμβούλιου καὶ ἐγένετο τέλος δεκτὸν εἰς τὸ ὄρφανοτροφεῖον τῶν κορασιῶν καὶ τὸ ἕτερον ὄρφανὸν τοῦ μακαρίου ἐταίρου Θ. Σωτηροπούλου. Ἀπεφάσισε δὲ νὰ προκηρυχθῇ καὶ τοῖς ἐταίροις δημοδιδασκάλοις ζήτημα, ὅπερ θέλει ἀπασχολήσῃ αὐτοὺς ἐν ταῖς ἐφειταιαῖς τμηματικαῖς εἰδικαῖς συνελεύσεσιν, ἀρχομέναις τῇ 14 Νοεμβρίου ε. ε. Ἔστι δὲ τὸ ζήτημα τόδε :

«Ὅποια δέον νὰ ᾖε τὰ διδασκῆρια τῆς δημοτικῆς παιδείσεως ὑπὸ τῆς παιδαγωγικῆς καὶ ὑπὸ ὑγεινῆς ἐποψῆς ;»

Ἐσαύτως ἀπεφάσισε τὸ συμβούλιον, ἵνα ἀποσταλῶσιν αἱ ἐφεξῆς καταχωριζόμεναι δύο ἐγκύκλιοι, ἡ μὲν πρώτη πρὸς ἅπαντας τοὺς ἅπαντα